

Sakatin monimetalliesiintymän kaivoshanke, Sodankylä

Hankkeen kuvaus

AA Sakatti Mining Oy (Anglo American Plc:n tytäryhtiö) suunnittelee Sakatin monimetalliesiintymän malmivarojen hyödyntämistä. Hankealue sijaitsee Sodankylän kunnassa noin 15 km kuntakeskuksesta koilliseen Kemijoen vesistöalueeseen kuuluvan Kitisen jokivarressa. Sakatin esiintymä sijoittuu Natura 2000 -verkostoon kuuluvalla ja soidensuojeluohjelmalla suojellun Viiankiaavan suon länsilaidalle. Pääesiintymä sijaitsee maan alla Natura-alueen alapuolella.

Monimetalliesiintymän nyt tunnetut mineraalivarannot ovat noin 44,4 miljoonaa tonnia. Yhtiön suunnitelmissa on aloittaa malmin louhinta 3500–6500 t/vrk (1,25–1,75 milj. t/v) kapasiteetilla, joka takaa kaivoksen elinkaareksi nyt tunnetuilla mineraalivarannoilla yli 20 vuotta. Louhinta tullaan toteuttamaan maanalaisena kaivoksena. Kaivoksen päätuotteena tulevat olemaan kuparirikaste ja nikkelikaste, joita tuotetaan yhteensä keskimäärin noin 250 000 t/v (150 000–450 000t/v). Mineraalien rikastus tapahtuu vaahdotusprosessilla kemikaalien avulla. Kaivokselta kuljetetaan rikastetta jatkojalostettavaksi joko Harjavaltaan, Ruotsin Rönnskäriin tai Rotterdamin sataman kautta eteenpäin. Rikasteet kuljetetaan maanteitse Perämeren satamiin tai suoraan asianomaisille sulatoille. Rikastekuljetukset maanteitse voivat suuntautua myös Rovaniemen ja Kemijärven välille junaterminaliin tai Kemijärven junaterminaliin.

Hankealueelle sijoitettavia toimintoja ovat maanalaisen kaivoksen sisäänkäynti- ja rikastamoalueet, sivukiven, malmin ja pintamaiden välivarastointialueet, läjitysalue rikastushiekalle, tiestöt, putkistot, sähkölinjat, vesienhallinta- ja käsittelyrakenteet, pastalaitos, lämpölaitos, kemikaalien ja räjähdysaineiden varastot, saniteettijätevedenpuhdistamo sekä varikot. Kaivoksen kuivanapitovedet sekä ylimääräiset prosessivedet puretaan käsittelyn jälkeen Kitiseen. Myös raakaveden otto tapahtuu Kitisestä. Kaivokselle rakennetaan voimajohto ja siltayhteys Kitisen yli.

Vaikutukset liikenteeseen

Vaikutukset liikenteeseen Liikennevaikutuksia syntyy kaivoshankkeen kaikissa vaiheissa: rakentamis-, toiminta- ja sulkemisvaiheissa. Kaivoshankkeesta aiheutuu sekä raskasta liikennettä että henkilöliikennettä. Rakennusvaiheen raskaiden kuljetusten ja toimintavaiheen muiden kuin rikastekuljetusten on oletettu tapahtuvan valtatie 4 pitkin Rovaniemen suunnalta. Toimintavaiheen rikastekuljetukset suuntautuvat kuljetusvaihtoehdosta riippuen joko valtatie 4 pitkin Perämereen satamiin, valtatie 5 Kemijärven rautatieterminaliin tai molempiin edellä mainittuihin. Hankkeeseen liittyvän henkilöliikenteen tarkat reitit eivät tässä vaiheessa ole vielä tiedossa. Oletuksena on, että suuri osa henkilöliikenteestä tapahtuu hankealueen läheisyydestä Sodankylän kunnan alueelta. Liikennevaikutusten arvioinnin pääasiallisena tarkastelualueena on hankkeen lähialue, joka kattaa kaivoksen kuljetusten reitit kaivokselta Sodankylän kirkonkylälle ja siitä noin 10 kilometriä Rovaniemen ja Kemijärven suuntiin. Kaivoksen raskaan liikenteen osalta liikennevaikutuksia on tarkasteltu pääväylillä Rovaniemelle ja Kemijärvelle saakka sekä karkeammalla tasolla Rovaniemeltä Kemijärven ja Oulun satamiin asti. Tarkastelussa on otettu huomioon myös Kevitsan ja Sakatin kaivosten samoille reiteille kohdistuvat kuljetukset. Hankkeen aiheuttamaa liikenteellistä kokonaisvaikutusta on arvioitu liikennemäärien sekä liikenteen sujuvuuden ja liikenneturvallisuuden mahdollisten muutosten kautta.

Kuljetusmäärät

Tässä luvussa esitetyt liikennemäärät sisältävät sekä kaivokselle tulevan että sieltä lähtevän liikenteen, eli toisin sanoin kaivoksen edestakaisen liikenteen. Rakennusvaiheessa kaivoksen raskas liikenne on enimmillään noin 40 ajoneuvoa vuorokaudessa. Kevyen henkilöajoneuvoliikenteen määrän on arvioitu olevan enimmillään 500 ajon./vrk. Kaivosalueen rakentamiseen liittyvän liikenteen on arvioitu ajoittuvan kokonaisuudessaan päiväaikaan (klo 7-22). Toimintavaiheen raskaan liikenteen enimmäismäärä on 50 ajon./vrk, **josta rikastekuljetuksia on enimmillään n. 30, muita materiaali- ja tarvikukuljetuksia 10** ja työmatkalaisten bussikuljetuksia 10 ajon./vrk. Raskaan liikenteen on oletettu jakautuvan tasaisesti vuorokauden ympäri. Henkilöliikenteen määräksi on arvioitu bussikuljetusten lisäksi 600 henkilöautoa vuorokaudessa. Henkilöliikenteestä noin puolet ajoittuu päiväaikaan ja puolet yöaikaan, aamuvarhain ja iltamyöhään.

Valtatie 5 Sodankylä–Kemijärvi

Valtatie 5 Sodankylä–Kemijärvi Vt 5 kulkee Sodankylästä Pelkosenniemen kautta Kemijärvelle ja on vt 4:ä vähemmän liikennöity väylä. Sodankylästä Pelkosenniemelle tie kulkee erämaisten alueiden läpi. Pelkosenniemeltä Kemijärvelle vt 5 kulkee Saunavaaran, Vuostimon, Kaakkurivaaran ja Tapionniemen kylien läpi. Sodankylän ja Kemijärven välinen tieosuus on n. 120 km. Vt 5:n vilkkaimmin liikennöity osuus on Kemijärven kuntakeskuksen alue. Vt 5:n vuorokaudenaikaiset liikennemäärät vaihtelevat maaseutuosuuksilla 600–1 600 ajoneuvon välillä. Kemijärven taajama-alueella liikennemäärä vuorokaudessa on 3 000 ajoneuvon ja keskustaalueella 8 500 ajoneuvon tuntumassa. Raskaan liikenteen osuus on maaseudulla 7–11 % ja keskustan tieosuuksilla n. 3,5–5 % kokonaisliikennemäärästä. Vt 5:n liikennemäärät ovat lisääntyneet vuodesta 2014 n. 10 %:lla, raskaan liikenteen määrät jopa enemmän. Raskaan liikenteen kuljetukset liittyvät pääasiassa lisääntyneisiin metsäteollisuuden kuljetuksiin. Vt 5 on leveydeltään 7 m ja tien kunto on vt 4:ään nähden yleisesti hieman heikompi. Pieniä liittymiä on tasaisesti koko matkalla. Kairalaa, Pelkosenniemeä ja Kemijärveä lukuun ottamatta vt 5:n varrella ei ole kevyen liikenteen väyliä tai valaistusta. Tieosuuden turvallisuutta heikentää pienet sivuteiden liittymät.

Väyläviraston päällysteiden ja siltojen kuntokartan mukaan Sodankylän ja Kemijärven välisellä tieosuudella on 19 siltaa, joista 12 on hyvässä kunnossa ja 7 on kunnoltaan tyydyttäviä. Vt 5:n nykytilaa ja kehittämistarpeita välillä Pelkosenniemi–Kemijärvi on kirjattu Liikenneviraston, Lapin ELY-keskuksen ja Lapin liiton raporttiin Soklin kaivoksen liikenneyhteydet, toimenpideselvitys (Sito Oy 2015). Lapin ELY-keskuksen liikenne ja infrastruktuuri -vastuualue suunnittelee uuden 13 km tieyhteyden rakentamista välille Kemijärvi–Varrio–vt 5. Hankkeessa rakennetaan uusi, Kemijärven keskustan ja Perävaaran kylän asutuksen kiertävä tieyhteys Kemijärven Patokankaan terminaalilta Varrion kohdalle, johon rakennetaan Kemijoen ylittävä silta ja tieyhteys. Uuden tieyhteyden rakentaminen mahdollistaa sen, että pohjoisesta tulevan mahdollisen puutavara- ja rikasteliikenteen ei ole tarpeen kulkea Kemijärven taajaman kautta. (Sitowise Oy 2019a.) Vt 5:ltä välillä Sodankylä–Pelkosenniemi ei löydy ajantasaisia nykytila- tai kehittämistarveselvityksiä. Väyläviraston päällysteiden ja siltojen kuntokartan mukaan yhteysvälin päällysteiden laatu vaihtelee erittäin hyvästä erittäin huonoon. Huonokuntoiset tieosuudet painottuvat karttatarkastelun perusteella Orajärventien liittymän läheisyyteen ja siitä itään päin. Oletettavaa on, että myös tällä tieosuudella on parannustarpeita sekä tietekniikan leveys, kantavuus että liikenteen toimivuuden kannalta. Nämä selvitetään myöhemmissä vaiheissa tarkemmin, ennen kuin Sakatin kaivoksen kuljetusten suuntautuminen varmistuu.

Liikenneturvallisuus valtateillä

Valtatie 5 Sodankylä–Kemijärvi

Vuosina 2012–2019 poliisin tietoon tuli onnettomuuksia yhteensä 105 kappaletta, joista henkilövahinkoon johtaneita onnettomuuksia oli n. 25 %. Kuolemaan johtaneita onnettomuuksia ei tarkastelujakson aikana

tapahtunut. Yleisimmät onnettomuustyyppit olivat yksittäisonnettomuudet (33 %) ja hirvi- sekä peuraonnettomuudet (yhteensä 24 %). Raskaat ajoneuvot olivat osallisena n. 11 % kaikista onnettomuuksissa. Näistä onnettomuuksista yli puolet oli yksittäisonnettomuuksia ja loput hirvi-, kohtaamis- ja ohitusonnettomuuksia. Raskaan liikenteen onnettomuuksista yksikään ei johtanut henkilövahinkoihin. (Väyläviraston Tiemappi -palvelu 2020.)

TIEYHTEYDET

